

IZHAJA VSAKI DAN

Člani ob nedeljah in praznikih ob 5., ob ponedeljkih ob 9. zjutraj. Posamezne številke se prodajajo po 3 nvt. (6 stot.) v mnogih tiskarnah v Trstu in okolici, Gorici, Kranju, Št. Petru, Pistoiji, Sežani, Nabrežini, Sv. Luciji, Tolmini, Ajdovščini, Dornbergu itd. Zastarele številke po 5 nvt. (10 stot.).

CLASIR SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1 in dolžini 2. CENE: Trgovinske in obrtne oglase po 8 st. mm, smetnice, zahvale, poslanice, oglase denarnih zavodov po 10 st. mm. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka nadaljnja vrsta K 2. Mali oglasi po 3 stot. beseda, najmanjši pa 40 stot. Oglase sprejema Inzeratni oddelek uprave „Edinosti“. — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.
V edinosti je moč!

NAROČNINA ZNAŠA

na vsa leta 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročbo brez doposlane naročnine, se uprava ne ozira. Naročnina na nedeljsko izdanje „EDINOSTI“ stane: celoletno K 5-20, pol leta 2-60.

Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredniško listo. Nepranežena pisma se ne sprejemajo in rokopisi se ne vračajo. Naročnino, oglase in reklamacije pošiljati na upravo lista, UREDNIŠTVO: ulica Giorgio Galatti 18 (Narodni dom). Izdajatelj in odgovorni urednik ŠTEFAN GODINA. Lastnik konsorcij lista „Edinost“. — Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu, ul. Giorgio Galatti št. 18. Poštne-hranilnični račun št. 841-652. TELEFON št. 11-57.

Vprašanje učiteljskega v Gorici.

Iz poročil, ki jih dobivamo pisмено in ustmeno od raznih strani Primorja, posebej namo, da je valed vesti, da je vlada končno — potem, ko se je že odločila za pravično rešitev tega vprašanja — kapitulirala pred krikom goriških irredentarjev, izzvala silno ogorčenje med našim ljudstvom v Primorju. Zatrjajo nam, da ni zlepa kako sporno vprašanje — in takih imamo menda več nego dovolj v naši deželi — tako obvičalo in razvnelo duhove, kakor ravno to sedanje.

Iz Gorice nam pišejo:

Shod radi slovenskega učiteljskega v Gorici.

Gorica, 16. sept. 1909.

Danes, v četrtek, se je vršil v Trgovskem domu ob 11. uri predpoludne volilni shod, ki nas je, naravnost rečeno, kar očaral. Pomisliti treba, da je bil ta shod napovedan še le dan poprej, to je v sredo popoldan. Obvestilo so toraj dobili le v najbližji okolici, vendar je došlo na shod toliko občinstva, da je človek lahko s ponosom gledal nabito polno dvorano in galerijo Trgovskega doma. Prihitele so na shod naše dame, gospodične, inteligenca in pa velika masa kmetkega prebivalstva, vsa okoli 800 oseb. Tu si videl profesorje poleg kmeta, učitelje poleg delavca, učiteljice in veljake iz vseh krajev. Na shodu smo videli tudi dr. Frankota. Na obrazih vseh ni čital resnost, zavdnost in odločnost. To je bil lep pogled na to pestro množico. Ob napeti pozornosti poslušalci je stopil tedaj h govorniški mizi gosp. Andrej Gabršček, ki je najprej povedal, da se je moralo sklicati volilni shod, sicer bi se bil moral shod naznaniti 3 dni poprej, in bi bilo lahko prepozno. Goriški župan in dr. posl. Marani da sta letala okoli policije in k namestniku v Trst, da naj shod prepove. Ker pa je bil sklican shod kakor volilni niso jima mogli nič pomagati. Na to je pozdravil navzoče in se zahvalil, da se je shoda udeležilo tako krasno število zavednih Slovencev, ki so s tem pokazali, da umejo resnost položaja.

Ob gromovitem ploskanju je bil izvoljen predsednik shoda dr. poslanec g. Alojzij Streljak. Najprej se je zahvalil za krasno udeležbo in rekel, da mu ta množica iz vseh slojev imponira. Razlagal je dolgoletni boj za našo zahtevo po prenehanju učiteljskega v Kopru v Gorico, ki da je naravno središče slovenskega dela dežele. Rekel je, da smo Slovenci premalo energični, da smo kakor vol, ki ga vodi malo dete, in da ne bo bolje, če se ne zavemo lastne moči. Zato da se moramo otresti malodušnosti in odgovarjati klin s klinom, zob za zob. Preganjajo da nas oni, ki jih redimo. Naše sovražnike kaznujemo za vse žalitve najbolj s tem, da se dovedemo drzimo gesla: „Svoji k svojim“. Povedal je, da mu je že bivši naučni minister Marchet obljubil prenehanje učiteljskega v Kopru v Gorico, in komaj pred par meseci mu je zagotovil minister Stürgh, da bo to vprašanje pred zaključkom šolskega leta rešeno. Danes pa je že začel novega šolskega leta, a vlada je dano besedo anešla. S tako vlado bomo obračunali in izvajali posledice. (Pritrjevanje in ploskanje).

Nato je otvoril debato. Med napeto pozornostjo je povzel besedo g. Andrej Gabršček, ki je govoril nekako tako-le:

„Velečani zborovalci! Med vami vidim vedno starišev, ki v teh dneh občutijo na lastni koži vso to infamno šolsko mizerijo. Živimo v pokneženi grofotini Goriški in Gradiščanski, ki so jo podedovali Habsburžani, kakor so podedovali druge dežele.

Podedovanemu ali podarjenemu konju pa se ne gleda na zobe. Zato se tudi avstrijska vlada ne potruji, da bi proučila prave razmere v tej deželi. Ljudje, ki sedijo pri zeleni mizi tam gori na Dunaju, ki niso nikdar videli naše dežele, smatrajo nas Slovence za divjake in Hotentote, za narod brez literature in kulture. Ozirajo se pa ne tisto 2000-letno kulturo, ki so jo vzeli goriški Lahi v zakup.

Ne vedo pa, da živi v tej deželi 2/3 Slovencev. Tiste, ki bi na Dunaju tu radi videli, se gostje v naši deželi: to so Nemci. Zato stvarjajo nemške šole in nemške vadnice. Učorne šole naj bi to bile, pa so v resnici infernalne institucije germanizma.

Vi, slovenski stariši, najbolje občutite to infamijo na svoji koži. Te nemške šole so blodi, na katerih naj se zgradi germanski most od severa pa do sinje Adrije.

Gospodi pri zeleni mizi pa naj vedo, da smo še tu, in da hočemo ostati! Državni zakon nam že skozi 40 let jamči enako pravico, a ta naša ljuba Avstrija še danes smatra Slovence za belote nemškemu šovinizmu na ljubo in zato nam daje nemških šol. Ker ste slovenski stariši, dajte duška vašemu ogorčenju, da se vaše otroke podi v nemške šole. Otroci naši zgube 1—2 leti radi nemščine, onim pa z dežele, ki nimajo prilike se je priučiti, ostanejo vrata na srednje šole sploh zaprta.

Od naših 10letnih otročičev se zahteva znanje dveh jezikov, nemškemu otroku, ki je tujec, pa zadošča samo en jezik. (Pritrjevanje.)

Nemški oče, ki je priromal v Gorico od bogvekod, najda vsa vrata odprta. Zabrusemo tej avstrijski vladi enkrat v zobe: Ti hočeš, da smo tu ob avstrijski meji tvoji pijonirji za obotoj države. Pridobi nas torej, da podedujemo za te v boji navdušeno in ne zato, ker zakon tako veleval! Mi spoštujemo zakone, v plačilo pa nam dajajo po grbi.

Ko preti državi nevarnost tedaj prihajajo med nas dekreti: „Ljubi narodi“, in ob takih prilikah se sklicujejo na v ustavi zajamčene pravice. Če hočejo, da spolnimo zakone, naj te temeljne zakone tudi izvršujejo. Mi potrebujemo slovenskih srednjih šol, a nam osle kažejo. Mesto uзорnih vadišč, nam dajajo tak monstrum. Naše deklice, po končanem 8. razredu na tej uзорni vadišč, ne znajo niti toliko slovensčine, kolikor se zahteva za 1. tečaj. Pogledimo žensko učiteljsko. Že 10 let se nahaja v Gorici ital. in slovensko žensko učiteljsko. No, zaradi tega, „italijanska“ Gorica se še ni podrla.

Vlada naj bi uvaževala predlog nekdanjega gorškega župana Deperisa, ki je že pred 33 leti ponudil Edlingov dvorec za ital. slovensko in hrvatsko moško učiteljsko. Pred 33 leti so bili pametni ljudje v Gorici. V Kopru niso naši dijaki niti življenja varni. Tudi s pedagogičnega stališča je Koper nevzdržljiv. Zahteva po prenehanju se je stavila že pred 25 leti v deželnem in državnem zboru. Končno se je vlada morala petati s tem vprašanjem. Vlada je bila tako ljubezniva, da je postavila Lahom učiteljsko v Gradišče in tudi Hrvatom je je dala v Kastvu. Samo z nami Slovenci pometa, ker so pro-

testirali Italijani celo iz Trsta, Istre in Tridenta. Vlada se je udala in rekla: liegen lassen, dokler se razmere ublaže... Da ne bi zrasla vlada krivdo na nas, da smo stvar prezgodaj izdali, smo molčali ko je prišlo dovoljenje za prenehanje. Vlada pa je poslala dekret na dež. šolski svet v sredo točen. Nato so sledili znani protesti in shodi inkilte mularije z županom na čelu. To je zadoščalo, da je vlada preklcala svoj sklep!

Tako je Marani brzojavil in mi nimamo vzroka, da mu bi ne verjeli. Kaj pride, se ne ve. Tako se vlada boji tistih frkovcev, dasi ima na razpolago policijo, žandarmerijo, vojaštvo in kanone. Mi smo ponižni kakor ovce, zato smo tepeni. Pri lanskem kolesarskem slavnosti je bilo 120 laških pobov na ulici, in ti so bili gospodarji mesta.

Vojaštvo in policija so bili tam zato, da niso Slovenci prijeli te pobe za ušesa. Po Maranijevem poročilu je vlada dano nam besedo požrla, laška mularija pa sika na nas pod vodstvom vojaških bajonetov.

Sinoti ob 6. uri pa smo dobili od predsednika „Zveze“ Ploja brzojavno obvestilo, da sistiranje še ni izvršeno in da ima namestništvo čas za poročilo do 18. t. m. Če bi hoteli tej vesti verjeti, bi lahko bli mirno domov, a dokler ne vidimo učiteljskega v Gorici, tej vladi ne verujemo. Da damo duška našemu ogorčenju v tej prevladni naši zahtevi predlagam tozadevno resolucijo (jo je prečital). Resolucija obsega znane šolske zahteve gorških Slovencev in ko jo je govornik prečital, je sledilo burno pritjevanje. Predsednik shoda Štrekelj je postavil resolucijo na glasovanje in je bila enoglasno sprejeta. Predsednik je omenil še, da je došla brzojavka iz Kobarida, (jo je prečital) ki vspodbuja zborovalce, naj pogumno vtrajajo pri zaprtem boju. Nato je povzel besedo zopet g. Andrej Gabršček in govoril približno takole: Nismo gotovi, kaj se bo zgodilo. Za vsak slučaj se ne umakemo terorizmu iz ulice. Stariši so pridelali letos v naši deželi dosti krompirja, in če ne bo drugače, naj obdržijo svoje sinove še eno leto doma (burno pritjevanje).

Pridražimo se vsi učiti. kandidatom, ki so proglasili štrajk in ne ustrašimo se tistih par pobalincov, ki tam zunaj čakajo (rezburjenje). Učiteljski kandidati naj pridejo vsi v Gorico, in mogoče jim prekrbimo privatno učiteljsko (navdušeno pritjevanje). Če ne dobite šole od vlade, jo dobite od naroda, ki svojo mladino ljubi. (frenetično odobravanje). To je krasna manifestacija! Slovenec bodi na svoji zemlji svoj gospod. Ako bi Italijani leta 1897 na provocirali, bi Slovenci ne napredovali kakor smo, in najbrž bi tudi ne imeli danes tega položaja. Naše ljudstvo naj ohrani trdan značaj. Ali ste čisti vsi, ki ste danes tukaj?

Morda ne. Onim, ki nas davijo ne bomo nosili denarja v hišo. Dajmo jim odgovor: „Svoji k svojim“. Še enkrat: Svoji k svojim! (je vzdignil tri prste v prisego)... tu se je dvignilo sto in sto rok poslušalcev v nemo prisego in frenetičnega ploskanja ni hotelo biti konca... K besedi se je oglasil še Alojz Brajnik, ki je izjavil, da goriški slovenski meščani se skoro nič ne brigajo za predstojenstvo volite v mestu in je predlagal, naj se postavijo četudi le števeni kandidati, da bo vlada upoštevala našo afirmacijo. To željo se je vzelo na znanje. Ker se ni oglasil nihče več k besedi se je predsednik Štrekelj v

topli h besedah zahvalil za ogromno udeležbo in zaključil shod. Takega shoda še ni bilo z lepa v Gorici. Okoli poludne je odhajala ta silna množica iz „Trgov. doma“; na razgretih licih vseh je ležala težka resnost trenutka, a stopala je ta množica na ulice mirno in dostojno, kakor stopa gospodar po svoji zemlji. V Gorico je bilo prišlo že prejšnji zvečer 30 policajev iz Trsta in 15 orožnikov z dežele. Če ne bodo Lahi izživali, pojde ta vladni aparat brez dela zopet domov.

Včeraj so radi tega vprašanja posredovali pri g. namestniku italijanski poslanec Marani in slovenska poslanca dr. Rybář in Fon. Poslednja sta natančno razložila stvar z našega slovenskega stališča in sta nepobito dokazala opravičenost naše zahteve. G. namestnik je vzel na znanje za njuna izvajanja.

V zadnjem trenutku smo doznali iz povsem verodostojnega vira, da je ministerstvo odredilo, da se takoj premešče vsi štirje slov. razredi koperskega učiteljskega v Gorico in sicer za sedaj provizorno.

Italijanski glas o avstrijskem problemu.

II.

(Glej „Edinost“ št. 254 od 10. septembra.)

Naj razumiramo bistvene točke iz izjav italijanskega poslanca v razgovoru s poročevalcem „Agrar Tagblatt“!

A. Trdi, da se avstrijski problem daja srečno rešiti na podlagi nacionalne avtonomije;

B. očita Čehom nedoslednost, ker se potegajo za državno pravo, torej ugotavljanje narodnih pravic na podlagi teritorialne uredbe; a z druge strani zahtevajo vendar narodno enakopravnost za svoje češke rojake, ki žive na Dunaju, torej izven teritorija, ki bi ga obsegalo češko državno pravo, dočim more dunajske Čehi štitiiti le nacionalno pravo, neodvisno od teritorija;

C. očita Nemcem nedoslednost, ki zahtevajo nacionalno avtonomijo za Češko, ker jim ta princip prihaja tam v orlog, hkratu pa odklanjajo isti princip na Štajarskem in Koroškem, ker bi tu morali priznati slovenski manjšini isto mero enakopravnosti, kakor jo zahtevajo za s-sena Češkom na podlagi narodne avtonomije;

D. očita Nemcem in Čehom, da s svojo politiko onemogočajo pravo rešitev avstrijskega problema;

E. izjavlja slovensko, da le zveza in sobjedništvo med vsemi nememškimi narodi more preosnovati državo tako, da bi živeli v njej svobodni in avtonomi narodi; in

F. narodno vprašanje se mora rešiti z avso državo hkratu in na iste podlagi. In ako hočejo sedaj tlačeni narodi izsiliti spremembo ustave na podlagi narodne avtonomije, morajo nadaljevati boj istodobno in v vseh jezikovno mešanih krajih države!

Da nimamo pred seboj zagrebškega lista z razgovorom z italijanskim poslancem, menili bi, da je vse to govoril kak rodoljubljen in pameten — Slovenec!

PODLISTEK

Prvi korak na Parnas.

Spisal Tilen Levce.

Podala mu je roko in ga prosila, naj jo spremlja.

„Čitala sem vašo povest danes zjutraj“, je začela na to pogovor.

„Velika čast za me“. Šetini se je zdelo, da je v nebesih.

„Ampak, za božjo voljo, gospod Ljubivoj, kaj ste napisali? Ali je to kaka povest? Oh, to je slabo, ničvredno.“

„O, prosim —“ Šetini se je zdelo, da je v peklju.

„Kaj ste že čitali kakega modernega pisatelja?“

„Prosim.“

„A naučili se niste ničesar“. Za boga, prosim vas, kdo vas pa razume, če pišete tako navadno: „Solnce je sijalo in drevje je šumelo“. Vaši junaki govorijo kakor ljudje. Žalost in nesrečo glavnega junaka opisujete s čisto navadnimi besedami, nikjer nič o morju, o labudih o oblakih. Ah, pojdite, poj-

dite, poezija je nekaj drugega, nego same navadne besede. O zvezdah ne veste ničesar in tudi ne o polnočnih strahovih. Če opisujete drevo, rabite kar priprosto besedo: drevo itd. Naj naštetje nekaj vaših vsakdanjih izrazov. Nekje pravi vaš junak: „Umrl bi za te.“ Za boga, zakaj niste napisali: „Sem kakor pelikan, ki daja svojo srčno kri — —“ Nekje zopet pravite: „Bil je otožen“. Zakaj niste pisali rajše: „Njegovo srce je bilo kakor puščava“, ali pa: „Ptica Žalost je napravila gnezdo v njegovem srcu“. Na drugem mestu pišete: „Bal se je noči in komaj čakal jutra“. Naravnost nerazumljivo, pravilno bi se glasilo: „Bežal je pred nočjo; noč pa je hitela za njim in on je ježno stegoval svoje onemoglo roko, da bi zgrabil to sovražno noč za tilnik in jo zadavil, ter rešil solnčni svet, ki ga je zapirala v temnih globinah ob severnem morju“. To bi človek vsaj razumel.

„Ali gospica Elza —“ je jecljal Šetina obupno.

„Torej pripovedanje je slabo, alog nič vreden“, je nadaljevala ona. „In vsebina? Kaj takega ne pišete več! Tu je vse tako priprosto in naravno; dva se ljubita, tretji zapeljuje dekle. Vse osebe so iz kosti in mesa, vedejo se kakor ljudje, imajo svoj do-ločen cilj itd. To ni nič! Sedanje moderne povesti, ki so resnično nekaj vredne, se glase drugače: tu je junak, ki je prišel od bogve-

kod, in gre bogvekam, nobene predstave si ne moremo napraviti o njem; tudi sam ne ve, kaj je in kaj hoče, govori čuda polne besede, obeša se brez pouda; brez pouda v tem tiči krasota. Take povesti človek vsaj razume.“

„Torej moja povest vam nič ne ugaja?“ je vprašal Šetina žalostno.

„Nič, prav nič!“ je odvrnila Elza. „Vi niste pisatelj, vam manjka talenta in vse potrebne ga. Le pogledjte, kakšna imena nosijo vaši junaki. Eden se imenuje Janez, drugi Anton; junakinja celo Rezika. Ah, in vi hočete biti pisatelj! Ali ste niste nikdar ališali imen kakor: Marcipan, Narcis, Akacija, Solnčnica, Talipan. Taka imena so sedaj v modi. Na mesto Anton, bi bili napisali: Regrat. To bi bilo vsaj moderno! Ah, če imate fantazije, da bi si izmislili imena, kako si morete potem izmisliti pošteno povest!“

In poklonila se je ponosno in odšla v prodajalno. Obupno, žalostno in razjarjeno je gledal za njo Ljubivoj Šetina. Razžaljeno ni bilo samo njegovo pisateljsko, ampak tudi možko samoljubje. Mislil je, da je prišla za njim, ker jo je omamila njegova pisateljska slava, ali namesto hvalospeva je ališal iz njenih ust uničujočo kritiko.

„Eh, gos je ta Elza, moderne povesti so ji zmožale glavo“, je vzklilnil ježno. „Kaj pa

more presoditi ženska, ki ima komaj štiri razrede“.

In šel je dalje kakor človek, ki ga svet ne zna ceniti. Vraga, ko bi bila Elza grda, saj bi se ne zmenil toliko za njeno sodbu! Ali če lepo dekle graja človeka, je to vendar malo prehudo.

Zavil je v stranako ulico in šel v go-

stilno, kamor je zahajal vsako dopoldne.

„O, gospod Ljubivoj! Gospod Ljubivoj! je zakričal pri prvi mizi debel meščan, zna-nec Šetinov. „Pojdite sem! Čital sem vašo povest!“

„Tako? No in kaj?“ je odgovoril Šetina in prisedel.

„Dobro, da ste prišli. Nestrpno sem vas že pričakoval“, je začel meščan. „Eh, vi ste ptiček! Tisto mi je posebno ugajalo, ko zapelje grajšček Reziko. Salament, samo pre-malo opisujete vso stvar. Kaj pa se bojite? To bi vsaj duhovne jezilo. Vi pa začenjate ravno tam, kjer prihaja najbolj interesantno, pripovedovati, kako je gord šumel in sijalo solnce. Kaj, vraga, me zanima solnce!“

„Vidite, to ni bil namen moje povesti.“

„Kaj namen? Če hočete pisati povesti, da bodo ugajale ljudstvu, morate pisati tako. Pobožnih stvari ne omenimo.“

Šetini se ni ljubilo, da bi mu oporekal.

„Nekaj me je posebno jezilo“, je nadaljeval meščan, „vaših pišete, da vas ne

Ali tu imamo črno na belem, da je to govoril Italijan — in to ne kak naveden Italijan, ampak italijanski politik, ki ima gotovo tehtno besedo na določanju oficijelne politike avstrijskih Italijanov.

To dejstvo pa nas postavlja pred vprašanje: Ali ta Italijan — bržkone kak Tirolec — ne pozna svojih ljubih soplemenjakov v naših primorskih pokrajinah? Ali pa je tudi na njem tisto glavno svojstvo, ki žalostno „odlikuje“ naše primorsko-italijanske politike, tisto svojstvo, ki mu pravimo sebično hinavstvo, iz katerega z naravno silo izhaja nedoslednost! To je tisto padanje iz protislovja v protislovje, in ki poraja fenomen, da naši Italijani danes povišujejo do neba kakov princip, a jutri že se mu izneverjajo, ker jim tako vele njihovi nacionarno- in oligarhiško-sebični cilji.

Če tudi ta poslanec spada v to vrsto italijanskih politikov, pravih specialistov v nedoslednosti, potem moramo le strmeti, kako si je mož upal izreči na adresu Nemcev in Čehov očitaje, češ, da so nedosledni, ker jedni zahtevajo, drugi pa odklanjajo princip narodne avtonomije, ob enem pa obojni zahtevajo dobrote tega principa za svoje manjšine v drugorodnih krajih?!

Če bi bilo to očitaje na adresu Čehov in Nemcev tudi tisočkrat opravičeno, Italijani so zadnji, ki smejo pisati to očitaje na ptuje adrese, ker prava адреса so v prvi vrsti — oni sami!!

Vsa njihova politika ni nič drugega, nego zahtevanje po strogem izvajanju načela narodne avtonomije, ob enem pa tudi — zatajevanje tega načela. Mari ne prinaša izvajanje principa narodne avtonomije v svojih posledicah varstva narodnih manjšin? Tako varstvo tudi zahtevajo Italijani za svojo narodnost nasproti drugorodni večini v državi. A kako postopajo oni sami na tistih ozemljih, kjer so Neitalijani v manjšini? Kako so postopali Italijani — da si ne tvorijo niti 2% skupnega prebivalstva — s Hrvasi, dokler so v Dalmaciji oni gospodovali? Kako v Istri? To je poglavje, ki pretresa človeku dušo, da stiska pesti od ogorčenja. Kako bi hoteli Italijani še danes na Goriškem, ako bi imeli moči za to?!

A to so dežele, v katerih so Italijani v manjšini! Po tem si je lahko predstavljati, kako postopajo na tržaškem ozemlju, kjer imajo Italijani večino. Niti večinam v deželah, kjer so oni v manjšini, ne privoščajo Italijani tistega narodnega varstva in varnosti, ki sta neizogibna posledica narodne avtonomije! In takim politikom naj bi verjeli, da iskreno mislijo s principom narodne avtonomije, da so res pripravljeni za strogo izvajanje tega principa tudi slovanakim manjšinam v prilog, da resno in iskreno mislijo na tisto borbo, vseh tlačanih narodov, o kateri tako lepo govori italijanski poslanec: — na borbo za spreminitev ustave na podlagi narodne avtonomije, da bodo v tej državi živeli res svobodni in avtonomni narodi drug poleg drugega!

Te vere nimamo in je ne moremo imeti. In predno bo mogla oživeti v nas, bo trebalo, da Italijani temeljito revidirajo vse svoje postopanje nasproti nam po zahtevah: iskrenosti, lojalnosti, pravičnosti in doslednosti!

Dokler pa le govore take lepe besede, kakor smo jih čitali v „Agrarner Tagblattu“, dotlej jim bomo odgovarjali: — besede, besede in same besede!

„Veleizdajniški proces“

v Zagrebu.

(147. dan razprave.)

Zagreb, 15. IX.

Branitelj dr. Hinković je nadaljeval v svojem govoru: Nastić in neko sporočilo zemunske policije trdita, da za „revolucionarnim“ delovanjem „Slov. juga“ je bil srbski dvor in da je ta poslednji celo vodil to delovanje. To niti ni interesantno ni (Ve-

more razumeti noben pošten človek. Nekje pravite: „Njegovo srce je bilo pomiadansko veselo“. Za boga, kdo pa govori tako. Takih stvari se odvadite. Potem pišete nekje: „Nenkrat se mu je zablistelo v glavi in —“. To je neumnost! Bliska se samo v oblakih. Moj sin je rekel, da pišete moderno, ampak jaz pravim, oprostite, naj bo moderno ali ne, posebno pametno ni, če govori človek, da nosi v arcu pomač in se mu bliska po glavi.“

Šetina je molčal, meščan pa se razvnel vedno bolj.

„Še druge napake ima vaša povest“, je kričal in mahal z rokami. „Če pišete, pišite interesantno in divje. Jaz sem mislil vedno, da vaš junak umori grajščaka. Ali kaj še! Pusti ga lepo v miru in odhaja stokat v svet. Doli s tako pošastjo, kakor je ta grajščak! Bolje bi bilo, da ste ga umorili. Oh, kri, kri razvnela človeka.“

„Vsak ima svoj okus“, se je branil Šetina.

„Spišite roman, kakor je: „Grofica be- račica“. Jaz ga kupim prvi.“

„In pa na originalen način bi morali moriti svoje junake“, je segel vmes mestni fizik, „naj skoči iz zrakoplova, ali naj ponesreči doma pri električni luči! Ne vem, zakaj na vas pisatelje ne vplivajo prav nič moderne iznajdbe.“

Šetina je imel dovolj kritike. Plačal je

selost), ker si tega niti misliti ni možno. Ako bi se govorilo, da je srbski dvor stal za kulisami, da s pomočjo agentov-provokaterjev vprizarja atentate in proganjaja, kakor n. pr. v Rusiji, koga bi še brigalo to? Da bi pa dvor vodil revolucionarne republikańske, teroristične akcije, to nasprotuje v vsaki pameti. Iste vrste je tudi obdolžitev na škodo srbsko-samosvojne stranke. Leta 1906 je bila ta stranka „vladna stranka“ na Hrvatskem. In kakor taka naj bi se bila dejanski udeleževala revolucionarnih stremeljenj in priprav za teroristične akcije?! Saj bi bile te vendar naperjene proti vladni, torej proti srbsko-radikalni stranki sami.“

Ko je hotel dr. Hinković govoriti o razmerju hrvatsko-srbske koalicije do ogrske koalicije, predsednik ni dovolil tega, ker to da je „politika“.

O pričevanju Nastićevem noče branitelj mnogo govoriti. Vidno je najprvi pogled, da je bila naročeno in sestavljena Nastić trdi, da je bil po nalogu „Slov. juga“ v Kragujevcu, da proučuje bombe. V istem času si je nadel — da ne bi vzbujal pozornosti — nemško ime: inž. dr. Kraut. Gospoda moja! V Kragujevcu nemško ime, da ne bi padalo v oči!! (Hrupna veselost) In mej tem, ko je v Kragujevcu „bombe proučeval“, je Nastić v istem kraju — kakor je sam pripovedoval — prodajal svojo (Nastičovo) brošuro „Jezuitje v Bosni“!! (Velika veselost). Vse to se je go-dilo v istem času, ko si je Srbija nabavljala nove kanone in ko je bil tam „sumljiv“ vsakdo, ki je nosil nemško ime! Utegne biti, da je bil Nastić res v Kragujevcu, vse drugo pa je izlagano. Po njegovih napovedbah bi imela revolucija izbruhniti dne 18. avgusta 1908. Nastić je pripovedoval, da je bila napoved revolucije in terorističnih atentatov naznanjena v 1200 litografskih letakov. To presega vse, kar se je zgodilo do sedaj!

Po kratki pavzi je dr. Hinković pojasnil iz „revolucionarnega statuta“ samega, da kaka „revolucionarna organizacija“ sploh ni obstajala in da je imela stopiti v življenje še-le s statutom. Glasom statuta so bili v odsekah po en Srb, en Hrvat in en Slovenec! Torej glasom statuta samega bi imeli ne-srbski elementi večino! Statut decidirano izključuje vsako teroristično akcijo v Hrvatski.

A vrhu tega so revolucionarna organizacija tajne, molče o svojih načrtih in ne besedičijo o stvarih, pri katerih je ta Nastićeva organizacija postopala ravno naobratno. Državni pravdnik je porabil za svoj govor tudi novice branitelja dr. Budisavljevića, ki jih mu je dal v Zemunu odvzeti in ki so imele služiti branitelju za brambo. Danes je podal dokaz, da je Milan Pribičević (ki je oficir v srbski vojski) priznal, da je on pisal statut. Ali v tem stoji tudi, da je statut njegovo lastno delo in da ni nikdo drugi vedel o tem! Čemu pa se toži potem Adama in Valerijana Pribičevića?!

Nadalje je govoril branitelj o neverodostojnosti priče Nastića. Dokazal je razna protislovja v njegovih izpovedbah, ki so bila konstatirana že med razpravo. Predsednik: „A h, to so lapalije!“

Branitelj dr. Hinković (povzdignem glasom): „Radi te lapalije je 5 obtožencev predloženih na vislice!“ Državni pravdnik Accurti: „Že zopet te vislice!“ — Branitelj dr. Hinković: „Da, vislice! Jeli vaša predlog o tem le šala?“

Predsednik je odgodil razpravo na 3. uro popoldne.

Poročilo o preverjanju razpravi moramo nekoliko popolniti. Branitelj dr. Hinković je v svoji razpravi o bitstvu veleizdaje izjavil, da po hrvatskem kazenskem zakonu sploh ne obstoji zločin veleizdaje. Kajti § 58. veljavne kazenskega zakona, ki datira še iz dobe pred dualizmom, govori o avstrijskem cesar-

in se poslovil. Hitel je po ulicah in iskal bližnjice, da bi prišel hitreje domov. Med potjo je srečal več tovarišev. Eden mu je očital starokopitnost, drugi ga je grajal, da posnema preveč moderne pisatelj. Nekateri so mu očitali redkobesednost, drugi so trdili, da razteza preveč svojo povest. Šetina je bil ves potr, jezen in obupan. Kritike so mu popolnoma zmešale glavo. Čuden svet, čudni ljudje! Elzi se je zdela povest starokopitna, onemu meščanu premoderno pisana, kar so nekateri hvalili, to so grajali drugi.

Oddahnil se je, ko je stopil v svojo sobo. Tu ga vsaj ne bodo več preganjali s kritiki! Na mizi je našel pismo. Pisal mu je stric župnik in ga ošteval, zakaj piše take nemarne stvari. Če mu še enkrat napravi tako sramoto, ga neha podpirati. Razjarjeno je vrgel Šetina pismo pod mizo in vzdihnil: „Prokleti Parnas!“

*

Tri ali štiri leta pozneje je dobil od urednika svoj honorar: pet goldinarjev. Priloženo je bilo pismo sledeče vsebine: „Čudimo se, da nas tako tirjate za ta ubogi honorar. Ne rekli bi ničesar, če bi vam bili dolžni več sto goldinarjev. Hudiča, vsi najboljši pesniki in pisatelji slovenski so umrli gladi in pomanjkanja, vi pa počenjate take stvari zaradi nekaj krajcarjev.“

(Zrršetek.)

stvu. To pa ne ekzistira več v prejšnji formi, ker je na mesto istega stopila avstro-ogrsko monarhija.

Torej pojmi „avstrijsko cesarstvo“ bi pač mogel še veljati za Cislajtano, nikakor pa ne za dežele ogrske krone. Dežele, o katerih odcepjenju govori obtožnica, pa nimajo ničesar opraviti z avstrijskim cesarstvom, z Cislajtano. Morale bi se bilo torej premeniti dikcijo § 58., kar pa se do danes ni storilo; v smislu zakona se pa ne more zasledovati kazenskih dejanj, ki niso izrecno označena v zakonu kakor kaznjiva.

Predsednik: „Potem pa veleizdaja sploh ni kaznjiva.“

Dr. Hinković: „Ta okolnost gotovo preseneti marsikaterega pravnika.“

Accurti: „Tudi mene!“

Dr. Hinković: „Vidite torej!“

Accurti: „Namreč, vaša smešna argumentacija.“

Dr. Hinković: „Kako ste smeli spre-meniti izraz zakona „avstrijsko cesarstvo“ v „avstro-ogrsko monarhijo“? Trdim povsem resno, da ne posedujemo zakona, ki bi ustanavljal kaznivost inkriminiranih dejanj obtožencev. Z avstrijskim cesarjem nimamo posla.“

Accurti: „Vi ste krivo razumeli moja izvajanja!“

Dr. Hinković: „Madjari so § 58. pravilno preustrojili, v ogrskem kazenskem zakonu ne nahajamo takih nepravilnih državnopravnih strokovnih izrazov. Mi smo opustili premerno spremembo besedila: § 58. kaz. zakona. Govornik je citiral madjarske zakone in naredbe.“

Accurti: „Radoveden sem, ali se bo tudi vas napadalo radi teh citatov kakor se je napadalo mene!“

Dr. Hinković: „Imeli smo že mnoge veleizdajske afaire. Ljudoviti Gaj, oče sedanjega predsednika tega sodnega stola, je ječal v zaporu 8 mesecev radi veleizdaje, a v kljub temu nismo ustvarili pravega zakona glede veleizdaje. Ker torej inkriminirana dejanja glasom veljavnega zakona niso kaznjiva, se ne more izreči obsodbe.“

Radovedni smo, kako si pomore sodni dvor preko te interesantne argumentacije, ne da bi prišel v konflikt z državnopravnim položajem Hrvatske?!!

Deželni zbor tržaški.

Deželni glavar-zupan je otvoril sejo ob 6.15. Naznanil je, da je bil deželni zbor skli-can s cesarskim patentom od 12. septembra, izjavil je, da odpravlja zasedanje in je pozval navzoče, da zaključijo evviva cesarju. Predstavil je vladnega zastopnika, dvornega svetnika vit. Lascaia.

Izjavil je, da se predstavlja zbornici prvi-krat kakor deželni glavar, pozdravil poslance kakor tak, ter obljubil, da bo vodil razprave vedno vestno in nepristransko, izrazil je nado, da, četudi bi zbog političnega in narodnega antagonizma prišlo do bojov, ostanejo vendar razprave vedno v mejah potrebne dostojnosti.

Posl. Ravasini je stavil predlog, naj dež. zbor ukrene vse potrebno, da ne pride do preemistitve Lloydovega arsenala iz Trsta.

Posl. Cerniutz je povedal, da se po in-formacijah, ki jih je dobil Pittoni na Dunaju, dozdeva, da je to-le manever špekulantov in da vlada kaj takega ne namerava.

Na predlog posl. Dauranta je bil Rava-sinijev predlog izroččen dež. odboru v poročilo. Posl. Cosulich in tov. so stavili interpelacijo na justičnega ministra protestujoč proti po-stopanju vojaške oblasti v nekem, že v dveh instancah razpravljanega procesa radi poštnih ulomov.

Posl. Arch je referiral o delovanju dež. odbora in programu zasedanja. Med zakoni, ki pridejo v razpravo v tem zasedanju, je v prvi vrsti zakon o kanalizaciji, ki je bil že vprejet od deželnega zbora 1907. Namerava se predložiti zakon o občinski dokladi na državni davek od totalizatorjev. Ta davek bi se obrnilo v pokritje stroškov javne dobrodelnosti. Pripravlja se načrt zakona, s katerim se podaljša veljavnost zakonov od 4. septem. 1899 d. z. št. 25 in 18. avgusta 1890 d. z. št. 25 glede neodvisnega občinskega davka od žganih pijač, dalje eventualno načrt zakona o spremembi § 126 obč. reda, zakon o uredbi deželnih financ.

Deželni zbor bo imel voliti člene v dež. komisijo za pridobinski davek in prizivno komisijo za osebno dohodninski davek. Ko- nečno se bo moral pečati s proračunom za 1910.

Dež. odbor se peča tudi z načrtom za-kona v varstvo ptičev in s predlogom dr. Slavika radi podpore za obnovo po trtni uši uničenih vinogradov; dalje se pripravlja zakon o šolskem nadzorstvu, zemljiški knjigi in zakon o pošlih.

Istrski deželni zbor.

KOPER 16. Danes je začelo na novo zasedanje istrskega deželnega zbora. ki je bilo zaključeno v mesecu juliju. Seje, kateri je predsedoval deželni glavar dr. Rizzi, se je udeležilo 38 poslancev. Seje se je udeležil tudi namestnik princ Hohenlohe. — Kakor vladni zastopnik je fungiral v odsotnosti dvor-nega svetnika Fabijanija okrajni glavar koper-ski Polley. Predsednik se je spominjal v to-pljih besedah umrlega poslanca, župana piran-skega dr. Bubbe; v znak sožalja so poslanci vstali.

Namestnik je odgovoril na tri interpel. in sicer na eno posl. Albanese in drugo radiza-

plembe nekega članka v „Giornaletto“ v Pul-i o nemških šolah istotam, drugo Zorzenona in tov. radi nastopa policijskega komisarijata v Miljah proti županu o priliki nesreče v kopa-lišču Neptun, in slednjič na interpelacijo posl. Mracha in dr. radi opustitve vlaka št. 311 na črti Cerovlje-Kanfana. Namestnik je na-znanil, da začne vlak s 1. novembrom zopet voziti.

Glede volitve odsekov so prešli na dnevni red, ker se ni še doseglo sporazumljenja med Italijani in Slovani.

Razna prošnje so bile izročene dotičnim odsekom, ki se imajo voliti jutri.

Na predlog posl. Bennattija je bil izvoljen odsek, sestojč iz 6 členov, za pregledova-nje sejnih zapisnikov.

Izvoljeni so bili posl. Appolonio, Cher-sich, Salata, Sbisa, Andričič in Zuccon.

Prihodnja seja jutri ob 10. predpoludne. Na dnevnem redu je samo volitev odsekov.

Deželno-zborske volitve na Goriškem.

IZJAVA.

Podpisani izjavljam, da zaradi dobre stvari in prepotrebne discipline odstopam od kandi-dature v splošni kuriji. Priporočam iskreno, neumorno delo na to, da bodo s častno večino izvoljeni postavljeni kandidati. Volite sa-mozavestno in s ponosom dne 26. t. m. kandi-date združenih strank. Ti kandidati so:

Alojzij Štrekelj,

državni poslanec in posestnik v Komnu.

Alojzij Franko,

odvetnik v Gorici.

Anton Križnič,

župan v Kanalu.

V Tolminu, 15. septembra 1909.

Andrej Vrtovec.

Dnevne vesti.

Naše škandalozne šolske razmere. (Glas iz občinstva):

V zadnji „Soči“ sem čital obvestilo pri-pravnice na Proseku kjer stoji med drugim: „Vsi oni stariši, ki žele, da bi bili njih otroci deležni tega pouka, se morajo obve-zati, da bodo pošiljali potem svoje sinove v daljno izobrazbo na srednje šole!“

Kolikor mi je znano se tudi na tržaški pripravnici pazi na to, da se v prvi vrsti vprejemajo oni učenci, ki so namenjeni za pohajanje srednjih šol. Jaz umevam dobro vodstva teh naših par pripravnic, ker so to zavodi ustanovljeni le za posredovalke med ljudsko in srednjo šolo. Prav imajo dotična vodstva, da skrbijo v prvi vrsti za one učence, katerih stariši žele, naj bi njih sinovi prešli iz pripravnic na srednje šole. Kar obsojam, je pa to, da še do danes ni preskrbljeno za one naše sinove, ki ne morejo na srednje šole, a bi se radi naučili nekaj več nego jim more dati navadna ljudska šola. In le, ker nimamo nobene meščanske šole, silijo stariši svoje sinove v pripravnice, tudi če nimajo namena in možnosti, da bi mislili na srednje šole. Zakaj nam vlada ne preskrbi vsaj ene meščanske šole. (Saj nam še ljudske nočejo dati! Ured.).

Žalostno je to, da se z nami postopa na taki način!

Prošnje naše in zahteve ne izdajajo na Dunaju nič. Kaj, ko bi napovedali revolucijo — alla Bombig?! Ne! Nas bi enostavno po-zaprl, — ker nas, žal, ne varujejo „višji ob-ziri“ kakor varujejo naše sosede! Nekaj pa bomo marali ukreniti, ako nečemo, da naši sinovi ostanejo brez potrebne omike. Na nem-ških šolah, ki jih plačujemo tudi mi, odkla-njajo one naše dečke, ki so v minolem letu pobajali slovenski kurz — vsaj tako mi je bilo sporočeno?

V pripravnice ne, na nemške šole ne! Kam naj torej pošiljamo one naše sinove, ki niso namenjeni za srednje šole, a bi si radi spopolnili, vsaj jezikovno svoje znanje?!

Občinsko gospodarstvo. Iz ulice Molin grande nam pišejo: 14 dnij, bo že, kar so v našo ulico napeljali polno gramozu in ga zvrnili ob tratoarju na desno. Že pri sva-rcanju je gramoz podul del tratoarja, a kar ni bilo storjeno „naravnim“ potem, storili so otroci igranje. Tratoar je posejan gramozom, kakor da smo v kaki vasi na deželi — ako ne še slabše! Ako že občino nima delavcev, ki bi uporabili gramoz za razoroeno ulico, naj bi pa vsaj ukazali pometačem, da očistijo prostor odmerjen pešcem.

Ulica Galileo Galilei in sploh vse ulice tega okrožja so grozno razoroene, a občinski organi si menda ne upajo — celo tja, da bi si ogledali razdore in poročali avojim gospo-darjem. Ako pa se je že vršil ogled in ako je bilo tudi sporočeno odločujočim organom, potem je pa mestno gospodarstvo v zelo slabih rokah.

Saj vendar plačujemo davke, tudi če smo bolj revni! Ako se stvar ne uredi v par dneh, se oglašimo zopet.

Mi nočemo biti meščani druge vrste, ko se ne dela razlike tam, kjer treba prispevati v občinske blaginje.

Spomin na 20. september 1903. Nismo več v sednajem veku, kjer so se bojevali s surovostjo proti surovi sili, ampak živimo v dvajsetem stoletju, ko se vrše boji le z uma svitlim mečem. 20. september 1908 je za

Slovenec gotovo dan, ki bi v kakem drugem času živeči ljudi prignali do tega da zgrabijo za meč. Nas pa naj privede do tega, da zgrabimo za svojo — novčarko ter prispevamo po močeh za kulturne namene. — To je najbolje in najjačje obrambeno sredstvo!

Urlo naše akad. fer. dr. „Balkan“ bo od 19. sept. naprej zbiral darove, da proslavi to žalostno obletnico; znesek, ki bo nabran, se razdeli med: „Družbo sv. Cirila in Metoda“, „Dijaški podp. društvo v Trstu“ in „za ljudske knjižnice v Trstu in okolico“. Imena vseh darovalcev se objavijo.

Pozrtvovalni Slovenci! Na vas je, da bodo imeli časopisi mesece in mesece posla, prej nego bodo mogli objaviti imena vseh darovalcev!

Naša zadnja beseda k aferi Klemenčič contra Gregorič, v predvčeršnjem izdanju „Slov. Naroda“ priobčujo gospica Gregoričeva nenavadno oster odgovor gospej Klemenčičevi v znani aferi. Mi smo povedali svojo in menili smo, da je ta sfera za nas absolutirana vsaj na stran gospičice Gregoričeve. Ker pa ta gospičica na zaključku svojega omenjenega odgovora omenja tudi našega glavnega urednika načelom, ki utegne vzbujati domnevanje, da je bilo na postopanju sedanjih členov našega uredništva vendar nekaj neokretnega, smo prišli, da konstatiramo ponovno, da sta bila v onem času g. Klemenčič in njegova gospa soproga redna člana našega uredništva in da sta kakor taka uživala tisto zaupanje, ki je mora dajati vsako uredništvo svojim članom, posebno pa se onim, ki jim je poverjen kak poseben referat!!

Seveda bi utegnil kdo prigovarjati, zakaj da ni glavni urednik zahteval rokopisa nazaj? Tu treba povdarjati najprej, da se glede literarnih stvari uničevanje rokopisov ne izvaja tako strogo kakor glede spisov politične naravi.

To pa tudi zato ne, ker se taki rokopisi izjemoma tudi vračajo na željo avtorjev. Nič posebnega ni torej, ako dotični referenti rokopise hranijo. Ob preobliženju z delom, ki je v žalostni delež glavnemu uredniku našega lista, pa tudi ni nič čudnega, ako ne drži v spominu vseh rokopisov, ki so kedaj došli uredništvu. Tem manj se je mogel spominjati rokopisa v tem slučaju, ko gospičica Gregoričeva ni zahtevala, da se jej rokopis vrne.

Sicer pa bi tudi zahtevanjem rokopisov od dotičnih referentov ne imeli nikake garancije proti eventualno nameranim zlorabam; saj si dotičnik lahko vzame prepis!!

Menimo da je stvar jasna kakor beli dan, da našega glavnega urednika ne zadevja niti senca kake krivde na tem, kar se je zgodilo v „Slovencu“ na škodo gospičice Gregoričeve. Kaj hoče torej ta poslednja z namigavanjem, češ: da gospodu Cottiču za sedaj noče reči nobene?! Gospičica Gregoričeva je na svobodo, da nadaljuje v „Slovenskem Narodu“ se svojimi prikritimi grožnjami, — mi pa se ne bomo prerekali z njo!

Za izlet Slavjanske Čitalnice v Dekani, v nedeljo dne 19. t. m. vlada že splošno zanimanje. Načrtuje se, da se ga členi in prijatelji naše „Čitalnice“ vdeležijo mnogoštevilno in s svojimi rodbinami, da vsa tem pokazemo svoje simpatije bratski Čitalnici v Dekani, ki bo v nedeljo slavila štiridesetletnico svojega obstanka. Odhod ob 3 uri 10 m. pop. z državnega kolodvora po lokalni istrski železnici do Dekanov.

Tržaška mala kronika.

Tatvine v tobakarnah. Razum štirih že poročanih tatvinah na škodo trafikam je bila istega dne izvršena še peta enaka tatvina, ali v tej tobakarni se obema tatovoma (prišla sta namreč oba skupaj, potem ko sta vsak za se drogie izvršila tatvino) ni lopovščina posrečila, ker ni prodajalka razumela — nemški.

Kakor smo poročali, je policija včeraj aretirala neko možko osebo, ki je na sumu, da je izvršila omenjene tatvine. Isti je Kristijan S., 21-leten pek. Ko je bil pa konfrontiran s trafikantijami, niso ga iste spoznale, le ona iz ul. Torre bianca je nekako domnila. Zanimivo je, da je bila isti večer med 6. in 7. uro izvršena v Gorici enaka tatvina v tobakarni nekake Afrič; vkradena je bila mapa s kolemi vrednih 2000 kron.

Poskus samomora. Sretka Cantonel, stara 25 let, dekla pri gospej Pierini Marussig, stanujoči v ulici D. Rossetti št. 15, je vled ljubimskih neprilik hotela izpiti dozo karbolne kisline. Njeni gospodinjci pa se je posrečilo strgati dekletu iz rok usodopolno stekleničico ravno ko je stavila strop k ustnicam. Pri tem boju je razdirajoči strop nekoliko ožgal obe ženski. Zatekli sta se na zdravniško posteljo.

Poneverjenje. Mesar Fran Depase ulica Barriera vecchia št. 36 je minulo soboto pooblastil nezaposlenega mesarja Karla Supančiča, naj inkasira 38 K in naj ponese dvema rodbinama v hišo meso za skupno ceno 40 K. Supančič pa si je pridržal denar in meso. Bilo je na ovadbo aretiran.

Koledar in vreme. — Danes: Lambert škof. (kvat. petek) — Jutri: Jožef Kupert. sp. (kvat. sobota).

Temperatura včeraj ob 2. uri popoldne + 24.° C. — Vreme včeraj: lepo.

Vremenska napoved za Primorsko: Samotnja oblačno. Zmerni vetrovi. Zmerna vročina.

Društvene vesti.

Plesne vaje v „Tržaškem podpornem in bralnem društvu“ ul. Stadion 19, začne v nedeljo dne 19. t. m. in se bodo vršile vsako nedeljo od 4. do 8. ure in ob delavnikih vsaki ponedeljek, sredo in soboto od 7. do 9. ure zvečer. Veselični odsek.

„Narodna Čitalnica“ v Rojanu. — Vaj cenjeni rodoljubi in rodoljubkinje, ki so bili naprošeni pismeno za blagohotno darilo za srečolov veselice, ki jo priredi „Narodna Čitalnica“ dne 26. t. m., so uljudno naprošeni, da blagovolijo doposlati darila vratarici gospej Biček v „Narodni dom“, gre se za ustanovitve ljudske knjižnice, ki je zelo potrebna v Rojanu.

Ona društva, ki so bila naprošena za blagotno sodelovanje, naj blagovolijo zaradi sestave programa vpslati svoje pevake točke na odbor „Narodne Čitalnice“ v Rojanu do ponedeljka.

Telovadno društvo

TRŽAŠKI SOKOL

v Trstu

Vedno več je novih dokazov, da je telovadba koristna tudi za ženske. Razvijajoče se telo potrebuje pregibanja različnih mišic, potrebuje pa pregibanja v različnih smereh. S trajnim naporom le posameznih mišic, razvijajo se le dotične in zato je treba redne telovadbe, da se zravna razvoj vseh mišic, da se celo telo enakomerno razvija. — Ženska telovadba je priznana od vseh zdravnikov za koristno.

Toda sokolska ženska telovadba sledi pri tem še drug cilj, v zdravem telesu hoče zdravo dušo, a ta duša mora biti narodna; v tem zdravem telesu hoče vzgojiti sokolska telovadba tudi narodni ponos, hoče vzgojiti značajne slovenske žene. S vsakim telovadbo postane tudi ženska mehka duša, odločna in nemahljiva tudi v narodnem oziru.

Nam primanjkuje slovenskih šol; zato moramo zbirati pod sokolovo okrilje naše deklice, da se nam z občevarjem le s tujkami tudi one ne odtujijo, ampak da z občevarjem s Slovenci spoznavajo svoje sotočarišče in posestrima.

Da se ustreže vestranski želji, telovadile bodo članice v veliki dvorani od 1. oktobra naprej. Dne 20. septembra pa se zbere vse v sokolovi telovadnici, kjer se bodo dala potrebna navodila za to telovadno leto. Priglasite se v velikem številu, da pokazete, da razumete Sokolsko idejo. — Na zdar!

Jahalni odsek ima danes zvečer od 8—9 ure jahalno vajo.

Tržaška gledališča:

POLITEAMA ROSSETTI. Včerajšnja prva jako dobra repriza opere „Werther“ je bila mnogostevilno obiskana. Prihodnja repriza v soboto.

Darovi.

Za javno knjižnico „Čitalnice“ pri sv. Jakobu je nabral g. A. Požar ml. na veselici br. društva „Iurija“ K 930.

Razprodaja

v konkurzno maso Ivana Stöckl spadajočih premičnin se vrši

v Starem trgu pri Ložu

na javni sodni dražbi v ponedeljek dne 20. septembra t. l. in sledeče dni dopoldne od 8.—12. in popoldne od 2.—6. ure.

Proda se razno špecerijsko in manufakturno blago, železnina in galanterija (oblačilno blago, klobuki, rute, srajce, nogovice, čipke, trakovi, kava, cikorijski, milo, žganje, konjak, usnje, čevlji, steklo, papir, pohištvo, slamo, rezinica) in drugo.

Proda se pa tudi vse na 7000 K in 12.000 K cenjeno blago skupno ali v partijah iz proste roke. Ponudbe z 10% varščino sprejema do 17. t. m. dop. upravitelj konkurzne mase

Jakob Kogej, c. kr. notar v Ložu.

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

Velika zaloga koles

RUDOLF RÖTL

TRST, ul. Acquedotto 21. Telefon 1238.

Zaloga koles: Peugeot, Waffelrad, Standard od 150 kron naprej. Pnevmatiki in potrebščine.

Mehanična delavnica. Hitra postrežba. Cene zmerne.

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

!!!! Ugodna ponudba !!!!

Za Tirol, Predarlško, Gornjeavstrijsko, Solnograško, Stajerško, Koroško, Primorsko, Bosno in Hero. je avstr. patent

„Umetni Marmor Karalyt“

(1909) se za oddati. — Ta proizvod je najboljši nadomestek za najfinije vrste naravnega mramorja in je posebno pripraven za stenske obloge, vloge pri pohištvi, namizne plošče itd. — Iščemo zastopnike za omenjene dežele. — Uzorci na razpolaganje.

ZAJEC & HORN — tvornica umetnega kamena LJUBLJANA: Dunajska cesta.

SLOVANSKA KNJIGARNA: JOSIP GORENJEK - TRST

IN TRGOVINA PAPIRJA: **JOSIP GORENJEK - TRST**

ULICA VALDIRIVO ŠT. 40 (KRAJ KAVARNE NEW-YORK)

se ob priliki začetka novega šolskega leta toplo priporoča vsem, kateri rabijo za šolsko deco knjige, zvezke, torbe in nahrbtnike, svinčnike, črtilo in sploh vse šolske potrebščine, da se obrnejo na to slov. trgovino, katera ima v zalogi vse omenjeno po najnižjih cenah in najboljše kakovosti. Dalje se priporoča slovenskim gg. učiteljem in trgovcem, kateri žele kupiti šol. potrebščine na debelo, da ima v zalogi šolske zvezke s slovenskim tekstom z 10 listi in pivnikom, katere oddaja po K 3.— za 100 kosov, kakor tudi vse druge šolske potrebščine na veliko in malo. — Mali izveščak šolskih in drugih knjig se pošlje vsakemu na zahtevo zastopni in pošt. prosto.

Zahtevajte cenik zastopni in pošt. prosto.

Gospe in gospodične

zadobé v 8 dneh bujne in krepke prsi

po uporabi „Crème Sultana“.

Cena Kron 6.— lončku, ki zadostuje in Kron 3:50 lončku za poskušnjo

Mirodilnica Babuder, Trst, ulica Ponterosso št. 10 Tajne pošiljatve na vse kraje.

Pohištvo **solidno in elegantno**

po zmernih cenah

Rafaele Italia

TRST — Via Malanton

Tvrška Pavel Weiss & Co.

prodaja

na račun Privilegovane zemaljske banke za Bosnu in Hercegovinu

iz svoje zaloge v ulici Valdirivo 24

bosniški oves

po dnevnih cenah.

Majcen Miloš ..

mizar - Trst - ulica Leo štev. 2

priporoča slavnemu občinstvu

svojo mizarnico.

Izdeluje vsakovrstno, tudi NAJFINEJŠE POHIŠTVO

ZOBOZDRAVNIŠKI AMBULATORIJ

Dr. Viktor Bandel

Trst, ulica San Giovanni 7, I. nads. od 9. do 1. in od 3. do 6.

Mnenje gospoda Dra. Josipa Parz - Dunaj

zdravnika.

Gosp. J. SERRAVALLO **Trst.**

Vaše **Železnato Kina - Vino Serravallo** (Vino di China Ferruginoso Serravallo), katero ste mi blagovolili poslati, uporabil sem sam po dolgi hripi ter se mogel tako prepričati, da da je ta izdelek izvrstno sredstvo, katero bom v vsakem potrebnem slučaju priporočal.

DUNAJ, 29. oktobra 1907.

Dr. J. Parz.

Motorje !! Motorje

najboljšega sistema, železne blagajne, stavb. potrebščine mline in stikalnice za grozdje in sadje in vso drugo železnino dobavlja po najnižjih cenah

slovenska trgovina z železnino

FR. STUPICA

V LJUBLJANI — Marije Terezije cesta 1 — v LJUBLJANI

Dijaškemu podpornemu društvu je darovala gospodična Noč Zofka K 8 mesto, venca na grob pok. maza. Martelanca. — Denar je vložil v T. P. H.

Vesti iz Goriške.

x Svoji k svojim! V Gorici vidimo dan na dan stariše, ki bodijo kupovat šolske potrebščine v laške botoge. Opozorjamo, da se vse take stvari dobivajo tudi v slovenskih trgovinah! Kdor proti nam demonstrira in nam trže slov. trobojnice, naj prodaja — Lahom!

x Šolsko leto na gimnaziji prične dne 18. septembra. Učence za prvi razred se upisuje dne 15. septembra od 9.—12. v ravnateljski pisarni. Priti imajo v spremstvu očeta ali namestnika ter prineseti s seboj kretni ali rojstni list ter zadnje spričevalo šole, katero so obiskovali. Starost najmanj 10 let. Vsprejemni izpit bo dne 16. t. m. Dijaki, ki so že obiskovali gimnazijo, se imajo zgledati 16. najkasneje 17. septembra.

Iz Kobarida. Odkritje spominke plošče in spomenika r. Volariča, kakor tudi tem povodom prirejena veselica zvršila se je dne 8. septembra po določenem vporodu. Podpisano učit. društvo in županstvo trga Kobarid izreka tem potom najsrčnejšo zahvalo vsem slavnim društvom in posamičnikom, ki so na katerikoli način pripomogli, da se je slavnost tako častno izvršila. Posebna zahvala pa se izreka: Pevskemu društvu „Sava“ iz Jesenic; pevskemu in glasbenemu društvu in Sokolom iz Gorice; zastopu pevkega društva „Ladija“ in županstvu v Devinu; tolminskemu rokod. bral. društvu in Čitalnici; zastopu „Sokola“ v Cerkljem; zastopu bovske Čitalnice; zastopu tolminskih ognjegašev; zastopom tržaškega in sežanskega učit. društva; goriškemu učit. društvu. Srčna hvala še posebej kobariskim ognjegašem za vdeležbo na sprejemu kakor tudi za vzdrževanje vzornega reda ves čas slavnosti in veselice. — Na odkritju so položili na spomenik vence: Pevsko društvo „Sava“; županstvo „Devin“; tolminski pevci in pevke; goriško učit. društvo. Čast jim!

Tolminsko učit. društvo in županstvo Kobarid.

Vesti iz Kranjske.

Krasote postojnske jame. Dne 9. t. m. je odkril preiskovatelj kraških jam G. Perko po 37 ur trajajoči ekspediciji na podzemski reki Pivki velikanski, 320 metrov dolg predor. Preiskovatelj in dva delavca so morali premagati 17 podzemskih obširnih jezer, 11 slapov in brzic, predno so dosegli konec novoodkritega, k takozvani črni jami vodočnega dela jame. Nadaljno preiskovanje se je pa izjalovilo, ker so prišli do 13 metrov globokega prepada, v katerem takorekoč mrgoli človeških ribic.

Vesti iz Štajerske.

Deželni glavarjem štajerskim je cesar imenoval grofa Edmunda Attemsa, podglavarjem pa deželnega poslanca dr. Frana Jankoviča.

Ravnateljem na slovenski kmetij. šoli v St. Jurju ob J. ž. je imenovan dosedanj kletariki nadzornik g. Ivan Belle, za učitelja istotam g. J. Zidanšek. Ti imenovanji vzbudili gotovo v narodnih krogih zadovoljstvo, ker je s tem izročeno vodstvo v zanealjeve strokovnjaške roke.

Na vinarski razstavi, ki jo priredi graški „Verband“ na jesenskem sejmu v Gradcu, bodo tekmovalitvudi mnogi vinogradniki iz Slovinc in svojimi izvrstnimi vini različnih letnikov.

BRZOJAVNE VESTI.

Nižavstrijski deželni zbor.

DUNAJ 16. Danes popoldne je bil odprt nižavstrijski deželni zbor. Pred. dr. Lueger, baron Freudenthal in Hofbauer (narodna zveza) in tovariši so ugodili nujen predlog, v katerem se izraža najglobokeje obžalovanje, da se ni dne 8. januarja 1909 sklenjeni zakonski načrt učnega jezika v javnih šolah predložilo v najvišjo sankcijo. Pozivlja se predsedstvo deželnega zbora, da stori pri kompetentnih členih vlade korake, da se omenjeni zakonski načrt takoj predloži v najvišjo sankcijo, oziroma da vlada nemudoma naznani deželnemu zboru, kaksi pomisleki so proti sankciji.

Dr. Lueger je utemeljeval nujen predlog; rekel je, da je neumerno, da vlada ne pove, zakaj ne more načrta predložiti v najvišjo sankcijo. Na to je bila nujnost vprejeta z vsemi glasovi proti glasom socialnih demokratov, ki so šli pred glasovanjem iz dvorane.

Gališki deželni zbor.

LVOV 16. Dne 5. novembra m. l. odgodjeni deželni zbor se je danes zopet sestel.

Štajerski deželni zbor.

GRADEC 16. Novoizvoljeni štajerski deželni zbor se je sestel danes na prvo sejo. Od 87 poslancev jih je došlo 84. Med došlimi je bil tudi naučni minister grof Stürgkh. — Poslanec dr. Korošec je protestiral proti temu, da nista deželni glavar in namestnik na otvoritveni seji upoštevala dvojezični značaj dežele ter nista deželni zbor pozdravila tudi v slov. jeziku. Prihodnja seja jutri.

Madjarski imperijalizem.

BUDIMPEŠTA 16. Minister za trgovino Fran Košut je izdal nalog, da odslej vsi železniški vozniki grške državne železnice, ki bodo v prometu izven države, nosijo na sebi ogrski gib.

SRBIJA.

Srbske organizacije v Turški.

BELIGRAD 16. — Glavni odbor srbske narodne organizacije v Turčiji se je sestal v Skoplju in pretresuje vsa tekoča vprašanja.

Železniška proga Zaječar—Knjaževac. BELIGRAD 16. — Sklenjeno je, da se prične z gradnjo železniške proge Zaječar—Knjaževac. Ta proga ima poleg trgovskega tudi strateški značaj.

Kreta.

KANEJA 16. — Izvrševalna komisija zagotavlja, da vlada po vsem otoku mir.

London 16. — Umrl je v Dublinu lord Tweedmouth.

Budimpešta 16. — Umrl je zadet od kapi Fran Hegedüs, bivši finančni minister v Fejervaryjevem kabinetu.

Cesarski svetovalec

Dr. HELLMER

ordinira jutraj od 9. do 12. ter od 2. do 5. ure popold.

Trst, ul. Nuova 13, I.

Oddajo se dve zračni stanovanji: 1 sobica, soba in kuhinja. Dve sobi, sobica in kuhinja v Rojannu pri g. Rudolfu Košuta št. 140. 1608

Sodi mali in veliki se prodajo v ulici della Valle 1. 1523

Debra kuharica se ponuja h kaki do- bri družini ali pa za gostilno. Naslov pove Inzeratni oddelek Edinosti. 1625

Iščem službo vratarja ali kaj sličnega. Naslov pove Inzeratni oddelek Edinosti. 1613

Cand. iur. večje slovenske in nemške steno- grafije kakor tudi strojepisja z dveletno prakso išče službo kot stenograf v odvetn. pisarni. Ponudbe pod „J. S.“, pravnik, Ledenice Koroško. 1614

Moške obleke paletota, dežniki se prodajo za mesečne in tedenske obroke. Levi, v ul. Antonio Caccia št. 6, I. n. (1580)

Objava. Vsele stalne preselitve na jug se prodaja enonadstropna

Vila v prijaznem zdraviliškem kraju spodnje Štajerske 2 minute od kolodvora, pod zelo ugodnimi pogoji.

V vili se nahaja 12 večidel opremljenih sob. 2 kuhinji, velika klet (pripravna za vinsko trgovino) dalje lep lepotečni, senčni, sadni in zelenjadni vrt, izvorna voda na dveh krajih. — Vsako natančnejše pojasnilo pri lastniku Alojzji Kranjci, Vila Carola, Laški trg, Spodnje Štajersko.

Točna in solidna postrežba.

Prvo primorsko podjetje za prevažanje pohištva in spedicij. podjetje

Rudolf Exner, Trst

VIA DELLA STAZIONE Štev. 17
Filijalke: v PULI, GORICI, REKI in GRADEŽU

Prevažanje pohištva na vse kraje tu- in inozemstva v zaprtih patentnih vozovih za pohištvo, dolgih 6 do 8 metrov.

Pošiljanje predmetov, ki se jemljejo na potovanje in prevažanje blaga na vse svetovne proge.

Sprejema se tudi pohištvo in druge predmete v shrambo za to pripravljena suha skladišča.

EDINI TRŽAŠKI ZAVOD ZA ČIŠČENJE „VACUM CLEANER“.

IN SHRANJEVANJE PREPROG

Točna in solidna postrežba.

Tržaška posojil. in hranilnica

V lastni hiši. registrirana zadruga z omejenim poročtvom. Telefon št. 952.

Trst, Piazza Caserma 2, I. n. - (Uhod po glavnih stopnicah)

Hranilne vloge sprejema od vsakega, če tudi ni ud in jih obrestuje 4 1/4 %

Rentni davek od hranilnih vlog plačuje zavod sam. Vloga se lahko po eno krono.

Posojila daje na vknjižbo po dogovoru 5%—6% na menjico po 6% na zastave

ma najmodernejše urejene varnostno ocelne za shrambo vrednost. papirjev, listin itd. kakor tudi hranilne pušice, s katerimi se najuspešneje navaja štediti svojo deco.

Uradne ure: od 9.—12. ure dopoldne in od 3.—5. popoldne. Izplačuje se vsaki dan ob uradnih urah. — Ob nedeljah in praznikih je urad zaprt.

Poštno - hranilnični račun 816 004.

ma najmodernejše urejene varnostno ocelne za shrambo vrednost. papirjev, listin itd. kakor tudi hranilne pušice, s katerimi se najuspešneje navaja štediti svojo deco.

Za one, ki stanujejo v bližini kolodvora južne železnice.

Včeraj se je odprla v ulici Benvenuto Cellini (vogal ulice Carlo Ghega)

nova mesnica E. Concilia

kjer najde P. N. občinstvo najboljše vrste volovskega mesa, tolminske teletine, janjčka, poulards znane trdke SIMON JANK v Gradcu, osoljenih in okajenih jezikov in razno- vrstno divjačino. Postrežba na dom. — CENE ZMERNE

Specijaliteta: Graško meso.

V tej mesnici posvečalo se bo posebno pažnjo higijeni.

NOVI DOHODI V dobroznani prodajalnici oblek

Alla città di Trieste, Trst ul. G. Carducci 40 (prej Torrente)

Velika izbira moških oblek od K 14 do 44, deških od K 9 do 28. — Obleke za otroke od 3 do 10 let od K 2 do 16. Zaloga tu- in inozemskega blaga za obleke po meri, ki se izvršujejo v lastni delavnici. Specijaliteta hlač, jop in srajc za delavce, po neverjetno nizkih cenah.

„Alla città di Trieste“ Trst, ul. G. Carducci 40 (prej Torrente)

Predno nakupite pohištvo, blagovolite obiskati

zalogo pohištva Angelo Palma

TRST, ulica Giosuè Carducci 20, kjer najdete solid. blago

po najnižjih cenah.

Pri nakupovanju jedlinih, spalnih in prejemnih sob, posebna olajšava.

novoporočencem

novoporočencem

novoporočencem

novoporočencem

novoporočencem

Hočete se prepričati? obiščite velika skladišča

Marije ud. Salarini

Ponte della Fabra 2 | ul. Poste Nuove (vogal Torrente) Alla città di Londra

Velik izbor izgotovljenih oblek za moške in dečke kostumi za otroke. Površniki, močne jope, kožuti in rernih paletotov. Obleke za dom in delo. Delavske obleke. Tirolski ločen. Nepremočljivi plašči (pristni angleški) Specijaliteta: blago tu- in inozemskih tovarn. Izgotovljajo se obleke po meri po najnovejši modi, točno, solidno in elegantno po nizkih cenah.

Izvoz jajc, čajne- ga, kakor tudi na- vadnega masla. ::

Postrežba na dom.

Luigi Musico

TRST, VIA SAN MAURIZIO 9

Postrežba na dom.

Štajerskih in fur- lanskkih kokoši in razne divjačine. ::

Giuseppe Grisi

Uvoz in izvoz jajc in perutnine

— Izključna prodaja perutnine —

Trst - ulica Campanile št. 15 v's-a-vis Alberti

O priliki Binkoštnih praznikov veliki dohodli kokoši. Specijaliteta: letošnji piščanci za pečenje in praženje. Poulards, gosli (stare tri leta), kakor tudi PURANI.

HOTEL „ABBAZIA“

Ulica Geppa št. 20, Trst (Piazza Caserma) popolnoma pre- novljen in preskrbljen z vsem komfortom. Sobe od K 2— naprej. Omnibus k vsakemu vlakcu. Re- stavracija slov. in nemško kuhinjo. Cene zmerno. Udani J. Woschitz.

Naznanja se slavnemu občinstvu, da se je preselila dobroznana prodajalnica košilj. blaga

GODNIG

iz ulice Nuova v ulico S. Giovanni št. 8

Omenjena prodajalnica je bogato založena s kavo, rižem, testeniami, sladkorjem in suhim sadjem. V nadi, da me slavno občinstvo pe- seti z obilnim obiskom, se najtopleje zahva- ljujem ter beležim udani

ANTON GODNIG vulgo KOMENC.

Nad 40-leten vspeh. Nad 40-leten vspeh.

PASTIGLIE PRENDINI

od ogolunjene sladke skorje.

Izva ditelj in izdajatelj P. PRENDINI v Trstu.

... Zdravniško priporočeno proti ...

grlobolu, kašlju, hripavosti, kataru.

Podaljšuje pevcev in govornikom čist glas.

Zaloga v lekarni P. PRENDINI

In v vseh boljših lekarnah v Trstu in Evropi.

Zahtevajte vedno „Pastiglie Prendini“.

Paziti je na pomatranja!

G. Levi Minzi & Co.

Nova in bogata zaloga

vsakovrstnega

POHIŠTVA

Spalne in jedilne sobe na izbero.

Najnovejši uzorci.

Trst, Via dei Rettori št. 1

Telefon št. 71 Romano IV

Zaloga izgotovljenih oblek in

manifakturnega blaga

AL MONDO

Preseljena iz Barriere št. 33

v ul. dell' Istria št. 8 (Sv. Jakob)

Velika izbira moških, deških in otroških o- blek. Zaloga blaga za obleke po meri. Srajce spodnje hlače, nogovnice, pletenine, ovratniki zapostni, ovratnice itd. itd. v bogati izbiri.

Zaloga najboljših modrih, rume- nih in belih jop za mehanike itd.

Specijaliteta: hlače za delavce.

Vse po najzmernejših cenah.